



Brüssel, 28. november 2022
(OR. en)

14463/22

DEVGEN 198
COHAFA 100
PROCIV 137
RELEX 1484
ACP 120
ENV 1119
MIGR 340
CLIMA 578
COPS 533
SUSTDEV 189
ONU 133

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Kuupäev:	28. november 2022
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	13834/22
Teema:	Katastroofiohu vähendamine ELi välistegevuses – Nõukogu järeldused (28. november 2022)

Delegatsioonidele edastatakse lisas 28. novembril 2022 nõukogu 3914. istungil vastu võetud nõukogu järeldused katastroofiohu vähendamise kohta ELi välistegevuses.

Nõukogu järeldused katastroofiohu vähendamise kohta ELi välistegevuses

1. **Nõukogu tunnistab**, et katastroofid, nendega seotud inimkaotused ning majanduslik ja keskkonnakahju ning nende aluseks olevad riski ja ebakindlust põhjustavad haavatavused, näiteks konfliktid, vaesus ja ebavõrdsus, suurenevad, samal ajal kui ökosüsteemid ja elupaigad on kokkuvarisemise ohus. Ülemaailmsete šokkide, nagu keskkonnaseisundi halvenemise ja kliimamuutuste, relvakonfliktide, eelkõige Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja, ja terviseohtude, nagu COVID-19 pandeemia mõju näitab, et tänapäeva riskid on omavahel seotud ja süsteemsed ning võivad muutuda katastroofideks, mille mõju avaldub ahelreaktsioonina eri geograafilistes piirkondades ja sektorites, ning takistab inimarengut.
2. **Nõukogu rõhutab**, kui olulised on teaduslikud andmed ja hinnangud, mis käsitlevad kliimamuutusi ja nendest tulenevaid ohte, nende tagajärgi ja mõju, näiteks üha suuremaid kliima- ja muid ohte, samuti ÜRO valitsustevahelise kliimamuutuste rühma esitatud kohanemis- ja leevendamise-, kaitse- ja muud võimalused. Nende ülemaailmsete tegevuskavade täitmine nõuab paremat juurdepääsu Maa seirele, sealhulgas kosmosepõhistele andmetele ja nendega seotud taristule, võttes arvesse arengumaade erivajadusi. Nõukogu rõhutab samuti täiendavat väärtust, mis on kohalikel ja traditsioonilistel teadmistel ja tavadel.
3. Kliimamuutustest süvendatud äärmuslikud ilmastikunähtused ja aeglaselt kujunevad nähtused muutuvad üha sagedasemaks ja intensiivsemaks ning suurendavad keskkonnaseisundi halvenemise, keskkonnavalase haavatavuse ja keskkonnatekkelise kokkupuutega kombineerituna inimkaotuste ning materiaalse ja loodusliku kahju riski, suurendades kohanemis-, humanitaar- ja arenguvajadusi ning süvendades veelgi kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajaliku rahastuse puudujääki. Kahjustatud ökosüsteemid võivad põhjustada konkurentsi ja konflikte nappide ressursside, eeskätt maa ja vee pärast. Nõukogu tunnistab, et kohanemisalaseid jõupingutusi on vaja kiiresti suurendada, eelkõige seetõttu, et isegi kogu kasvuhoonegaaside heite peatamine ei hoiaks kliimamõjusid ära.

4. **Nõukogu märgib**, et Euroopa Liit on sõnaselgelt seadnud prioriteediks Euroopa rohelises kokkuleppes ette nähtud rohepöörde ja elurikkuse kaitse, Euroopa kliimamääruses osutatud kliimaneutraalsuse eesmärgi ning taastepaketiga toetatava ambitsiooni keskkonnahoidlikuma ja vastupanuvõimelisema Euroopa loomiseks, mis on paremini valmis praeguste ja tulevaste probleemidega toimetulekuks, muu hulgas oma välistegevuse raames. **Nõukogu tuletab meelde** oma i) 3. juuni 2021. aasta järeldusi „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“, ii) 19. novembri 2021. aasta järeldusi, milles käsitletakse veeküsimusi ELi välistegevuses, iii) 23. novembri 2021. aasta järeldusi tulevaste kriiside suhtes valmisoleku, reageerimisvõime ja vastupanuvõime suurendamise kohta ning iv) 3. märtsi 2022. aasta järeldusi elanikkonnakaitse tegevuse kohta kliimamuutuste kontekstis.
5. **Nõukogu tunnistab**, kui oluline on tõhus katastroofiohu vähendamine, ennetav tegevus ja riskiteadlik areng elude päästmisel ning heaolu ja vääriskuse säilitamisel, humanitaarvajaduste vähendamisel, kliimamuutustega kohanemisel ning kestliku arengu saavutamisel ja vastupanuvõime suurendamisel, eelkõige vähim arenenud riikides ja väikestes arenevates saareriikides, ilma et kedagi kõrvale jäetaks.
6. **Nõukogu rõhutab**, et oluline on vältida, minimeerida ja käsitleda kliimamuutuste, sealhulgas äärmuslike (ootamatute) ilmastikunähtuste ja aeglaselt kujunevate nähtuste kahjuliku mõjuga seotud kaotusi ja kahju ning säästva arengu, katastroofiohu vähendamise, veevarude integreeritud majandamise, kliimameetmete ja ennetavate meetmete rolli kaotuste ja kahju riski vähendamisel. Lisaks peaksid veevarude integreeritud majandamise süsteemid ja taristud, sealhulgas need, mis on seotud vee, sanitaartingimuste ja hügieeniga, olema vastupanuvõimelisemad ja kliimaneutraalsed.
7. **Nõukogu tunnistab**, et ebakindlus, konfliktid ja katastroofid on omavahel seotud. Ebakindlates ja konfliktiolukordades võivad katastroofid süvendada ebakindluse algpõhjuseid ja konfliktiallikaid ning õhnestada kestliku taastumise ja rahu saavutamise väljavaateid. Kui katastroofid ja konfliktid on omavahel seotud, võivad osalemisel põhinevad ja kaasavad katastroofiohu vähendamise protsessid ja ennetav tegevus vastavalt humanitaar-, arengu- ja rahuvaldkonna kolmikseosele olla rahulooma vahend, samal ajal kui konfliktienetusmeetmed on hädavajalikud katastroofiohu vähendamist soodustava keskkonna seisukohast. Nõukogu rõhutab vajadust integreerida partnerriikides ühismeetmete kontekstianalüüsi, planeerimisse, järelevalvesse ja hindamisse mitmemõõtmeline riski, vastupanuvõime ja konfliktitundlikkuse hindamine, võttes arvesse ELi mitmemõõtmelise hindamise vahendeid ning parimaid tavasid katastroofiohu vähendamise erivahendite¹ kasutamisel.

¹ Näiteks katastroofiohu vähendamise suutlikkuse algatus (CADRI).

8. **Nõukogu tunnistab**, et ebavõrdsuse ja vaesuse tulemuseks on katastroofide diferentseeritud mõju, ning rõhutab, et tõhus katastroofiohu vähendamine nõuab mitte kellegi kõrvalejätmise tagamist ning inimõigustepõhise käsituse integreerimist, samuti soolist võrdõiguslikkust, lapse õigusi, igas vanuses inimesi ja puuetega inimesi arvestava fookuse säilitamist katastroofiohu vähendamise kavandamise, rakendamise, järelevalve ja hindamise kõigis etappides ning täielikku, võrdset ja sisulist osalemist. Selleks tuleks kasutada disagregeeritud andmeid ja tagada nende võrreldavus.
9. **Nõukogu kinnitab taas**, et ELi katastroofiohu vähendamise alane välistegevus peaks olema kooskõlas ÜRO kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 ja kestliku arengu eesmärkidega, Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikuga 2015–2030 ja selle ülemaailmsete eesmärkidega ning Pariisi kokkuleppe ja selle pikaajaliste eesmärkide ja rakendamisraamistikuga ning aitama kaasa nende täitmisele.
10. **Nõukogu peab tervitatavaks**
- a. Bali vastupanuvõime tegevuskava, mis võeti vastu katastroofiohu vähendamise ülemaailmse platvormi seitsmenda istungjärgu (23.–28. mai 2022) tulemusena,² ning Euroopa katastroofiohu vähendamise foorumi tegevuskava, mille eesmärk on luua 2030. aastaks katastroofidele vastupanuvõimeline Euroopa ja Kesk-Aasia piirkond ning mis võeti vastu Euroopa katastroofiohu vähendamise piirkondliku platvormi 25.–26. novembri 2021. aasta istungjärgu tulemusena³;
 - b. katastroofiohu vähendamist käsitleva 2022. aasta ülemaailmse hindamisaruande järel⁴ ja üleskutset võtta meetmeid, et i) mõõta, mida me väärtustame, ii) kavandada süsteeme, mis võtavad arvesse seda, kuidas inimhõlmatus riskide kohta otsuseid teeb, ning iii) kujundada juhtimis- ja finantssüsteemid mõjutatud inimestega konsulteerides ümber, et need toimiksid valdkonna- ja struktuuriüleselt;
 - c. asjaolu, et EL on katastroofidest tingitud ümberasustamise platvormi eesistuja, mis on võimalus tugevdada jõupingutusi katastroofidest, kliimamuutustest ja keskkonnaseisundi halvenemisest tingitud elanikkonna ümberasumise probleemi lahendamiseks, edendada ülemaailmset toetust ning toetada mitmepoolseid partnerlusi ja protsesse;
 - d. ÜRO 2023. aasta veekonverentsi kui võimalust arutada kõrgeimal tasandil ja võtta kohustus investeerida vette kui hooba, mis aitab suurendada vastupanuvõimet, ennetada ja vähendada katastroofiohtu ning mobiliseerida kõik sidusrühmad ja sektorid, et kiirendada tegevuskava 2030 veega seotud sihtide ja eesmärkide saavutamist.

² <https://globalplatform.undrr.org/publication/co-chairs-summary-bali-agenda-resilience>

³ <https://www.undrr.org/publication/european-forum-disaster-risk-reduction-roadmap-2021-2030>

⁴ <https://www.undrr.org/gar2022-our-world-risk>

- e. õigusaktide muutmist, mis käsitlevad liidu elanikkonnakaitse mehhanismi, millega kehtestatakse praegustel ja tulevikku suunatud stsenaariumidel põhinevad liidu katastroofidele vastupidavuse eesmärgid, tunnistades, et liidu elanikkonnakaitse mehhanismil on katastroofide ennetamisel ja nendeks valmisolekul üha suurem roll, ning teadmusvõrgustiku loomist, et kaasata süstemaatiliselt suutlikkuse arendamine ja teadus;
- f. humanitaarabi rahastajate deklaratsiooni kliima ja keskkonna kohta⁵ ning kliima- ja keskkonnahartat humanitaarabiorganisatsioonidele,⁶ mis hõlbustavad ühist tööd kliimakriisi, elurikkuse kriisi ja keskkonnakriisi humanitaarmõjudega tegelemisel.
11. **Nõukogu jääb ootama** Glasgow' dialoogi jätkumist ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste, asjaomaste organisatsioonide ja sidusrühmade vahel, et arutada kliimamuutuste ebasoodsate mõjudega seotud kahjude ja kahjustuste ärahoidmise, minimeerimise ja käsitlemisega seotud tegevuste rahastamise korda, ning **kinnitab veel kord** ELi ja selle liikmesriikide jätkuvat pühendumust Santiago võrgustiku võimalikult kiirele täielikule töölerakendamisele, et hoogustada asjaomaste organisatsioonide, organite, võrgustike ja ekspertide nõudlusest lähtuvat tehnilist abi asjakohaste lähenemisviiside rakendamiseks arengumaades, mis on kliimamuutuste ebasoodsate mõjude suhtes eriti haavatavad.
12. Sellega seoses **kutsub nõukogu** komisjoni, Euroopa välisteenistust ja liikmesriike **üles**:
- a. **tunnustama** katastroofiohu vähendamise, kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise ning muude asjakohaste lähenemisviiside panust ja vastastikust täiendavust seoses kliimamuutustest tuleneva kahju ja kahjustuste ärahoidmise, minimeerimise ja kõrvaldamisega;
- b. **tagama**, et ELi arengu-, rahu-, kliima- ja humanitaarmeedmed oleksid riskiteadlikud, suurendades seeläbi partnerriikide suutlikkust võtta ennetavaid meetmeid, tegeleda nende põhjustega, tulla toime tulevaste šokkide ja pingetega ning valmistuda katastroofideks, neid ennetada, nendega kohaneda ja neile asjakohaselt reageerida;

⁵ https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/climate-change-and-environment/humanitarian-aid-donors-declaration-climate-and-environment_en

⁶ <https://www.climate-charter.org>

- c. **tagama** katastroofideks valmisoleku ja katastroofiohu vähendamise süvalaiendamise nii humanitaar- kui ka arengupoliitikas ja -meetmetes ning **edendama** ühist rahastamisvastutust arengu-, humanitaar-, kliima- ja rahuvaldkonnas tegutsejate seas, võttes arvesse iga konteksti eripära ja kättesaadavaid vahendeid, et tagada kõige tõhusamate ja asjakohasemate rahastamisvahendite kasutamine;
- d. **minema** reageerivalt kriisile reageerimiselt **üle** proaktiivsemale, tulevikku suunatud ja ennetavale tegevusele, rahastamisele ja riskijuhtimisele ning, austades humanitaarpõhimõtteid ja rahvusvahelist humanitaarõigust, **tugevdama** humanitaar-, arengu- ja rahumeetmete ning osalejate vahelist koordineerimist, sidusust ja vastastikust täiendavust, tuginedes humanitaar-, arengu- ja rahuvaldkonna kolmikseose rakendamise katseetapist saadud kogemustele, ning **muutma** selle seose kõigis asjaomastes riikides **veelgi toimivamaks**, samuti dokumenteerima katastroofiohu vähendamise lähenemisviiside tõhusat rakendamist kolmekordse seose kontekstis;
- e. **toetama** ennetava tegevuse integreerimist humanitaarprogrammi tsüklisse ja kliimamuutustega kohanemise kavadesse ning paremat valmisolekut ja kiiret juurdepääsu toetuskavadele arengu planeerimisel;
- f. **tagama** konfliktitundliku, kohalikul tasandil juhitud ja hallatud, lapsekeskse, sooteadliku, puuetega inimesi kaasava, inimõigustel põhineva ja ümberkujundava lähenemisviisi katastroofiohu vähendamisele, mis käsitleb soolise ebavõrdsuse ja muu ebavõrdsuse algpõhjuseid kõigis poliitikavaldkondades ja tavades;
- g. **tõhustama** Euroopa tiimi lähenemisviisi kaudu koostööd katastroofiohu vähendamise ja kliimamuutuste vastase võitluse valdkonnas, võttes eeskujuks Euroopa tiimi kliimamuutustega kohanemise ja vastupanuvõime algatuse Aafrikas;

- h. **edendama** katastroofi-, kliima- ja keskkonnariskide hindamist humanitaar- ja arenguabi planeerimisel ja kavandamisel kui olulist vahendit riskide, ohtude ja haavatavuste kaardistamiseks ja hindamiseks ning olemasolevate ja vajalike vahendite kindlakstegemiseks, et vähendada olemasolevaid riske ja vältida uute riskide tekkimist ning tugevdada katastroofideks valmisolekut. Riskihindamine peaks olema kontekstipõhine, teaduspõhine ja sisaldama soolise võrdõiguslikkuse analüüsi. Hindamine tuleks läbi viia mõjutatud elanikkonna, eelkõige haavatavas olukorras olevate isikute seisukohast, tagades nende sisulise osalemise hindamises, otsuste tegemises ja hindamise enda rakendamises, võttes arvesse selliseid küsimusi nagu sugu, vanus, puue, etniline päritolu, põlispäritolu või -identiteet ja muud omadused. Nõuetekohast tähelepanu tuleks pöörata mitmekesisusele, mitmekordse ja läbipõimunud diskrimineerimise vormidele ning konfliktidünaamikale;
- i. **tugevdama** katastroofi-, kliima- ja keskkonnariskide terviklikku juhtimist kõigil tasanditel ja sektorites, suurendama teadlikkust katastroofiohust, edendama koolitust ja õppusi, töötades välja tõhusad koordineerimismehhanismid ja pikaajalised partnerlused erinevate avaliku sektori asutuste ja asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas kohalike osalejate, põlisrahvaste, akadeemiliste ringkondade, teadusasutuste ja erasektori, samuti naiste-, laste- ja noorteorganisatsioonide, puuetega inimeste organisatsioonide ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel. Edendada tuleks kohalikult tasandilt juhitavaid lahendusi kooskõlas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 26. istungjärgul kokku lepitud kohalikult tasandilt juhitavate kohanemismeetmete põhimõtetega;
- j. **edendama** uute, uuenduslike ja inimkesksete lähenemisviiside väljatöötamist ja rakendamist, sealhulgas kliima- ja katastroofiohu rahastamist ja kindlustust selliste algatuste kaudu nagu algatus „Global Shield against Climate Risks“, et suurendada partnerriikide makromajanduslikku stabiilsust ning tagada kõige suuremas ohus ja vaesuses elavate inimeste süstemaatiline, sidus ja püsiv kaitse, eelkõige ebakindlates ja arenguriikides, pöörates erilist tähelepanu vähim arenenud riikidele ja väikestele arenevatele saareriikidele. Sellega seoses on piiriülene ja piirkondlik koostöö pikaajalise vastupanuvõime võti;

- k. **edendama** otseselt mõjutatud piirkondades tehnosiirde ja suutlikkuse suurendamise jõupingutuste koordineerimist, kasutades innovatsiooni ja uusi teaduslikke lähenemisviise, sealhulgas andmeid, et tuua otsest kasu haavatavas olukorras olevatele inimestele, sealhulgas tehes need lahendused kättesaadavaks üleilmsete avalike hüvedena; toetama partnerriike selliste poliitikameetmete ja stiimulite väljatöötamisel ja rakendamisel, millega edendatakse keskkonnakestlikke, kliimale ja katastroofidele vastupanuvõimelisi investeeringuid ning parandatakse taristute kliimakindlust, sealhulgas looduspõhiste lahenduste kaudu;
- l. **vähendama** ELi välistegevuse raames võetavate meetmete ökoloogilist jalajälge;
- m. **toetama** ÜRO peasekretäri üleskutset tagada, et iga inimene Maal oleks viie aasta pärast kaitstud varajase hoiatamise süsteemidega, ning seadma keskele kohale täielikult inimesekeskse varajase hoiatamise väärtusahela, alates taristu riskihindamisest kuni kõikideni jõudva teavitustegevuseni kogukonnas. Nõukogu tunnistab samuti kliimariskide ja varajase hoiatamise süsteemide algatuse⁷ (CREWS) tähtsust selle eesmärgi saavutamisel.
-

⁷ Olulised on ka muud asjakohased algatused ja vahendid, nagu Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni (WMO) integreeritud ülemaailmne vaatlussüsteem (WIGOS), WMO infosüsteem (WIS), ülemaailmne andmetöötlus- ja prognoosisüsteem (GDPFS), WMO koordineerimismehhanism (WCM), ülemaailmne mitme ohu hoiatussüsteem (GMAS), ülemaailmne põhivaatlusvõrk (GBON), süsteemse vaatluse rahastamisvahend (SOFF), WMO hüdroloogia alane visioon ja strateegia ning sellega seotud tegevuskava, vee- ja kliimakoalitsioon, areomeetria arendamise liit ja muud partnerlused Maailmapanga, Rohelise Kliimafondi (GCF), ÜRO Arenguprogrammi (UNDP), erasektori ja muude üksustega.